

**Vabariigi Valitsuse määruse
„Valga maakonna parkide ja puistute kaitse alt väljaarvamine”**

SELETUSKIRI

1. Sissejuhatus

Eelnõukohane määrus „Valga maakonna parkide ja puistute kaitse alt väljaarvamine” on ette valmistatud looduskaitseaduse § 10 lõike 1 alusel.

Eelnõukohase määrusega arvatakse kaitse alt välja Valga maakonnas 19 kaitsealust parki ja puistut, mis on minetanud oma looduskaitseväärtuse või hävinud, ning üks puistu, mis asub teise kaitseala koosseisus. Loodusobjektide kaitse alt väljaarvamisele ja vastavate kaitse alla võtmise otsuste kehtetuks tunnistamisele kohaldatakse looduskaitseaduse § 13 lõike 1 kohast menetlust.

Keskkonnaministri määruse eelnõu on koostanud Keskkonnaameti kaitse planeerimise büroo kaitse planeerimise spetsialist Marica-Maris Paju (tel 5336 5805, e-post maris.paju@keskkonnaamet.ee), eelnõu vastavust looduskaitseadusele ja seletuskirja nõuetekohast vormistust on kontrollinud Keskkonnaameti kaitse planeerimise büroo juhtivspetsialist Eleri Laidma (tel 680 7911, e-post eleri.laidma@keskkonnaamet.ee). Eelnõu õigusekspertiisi on teinud Keskkonnaameti üldosakonna jurist Maiu Paloots (tel 730 4422, e-post maiu.paloots@keskkonnaamet.ee) ja keeleliselt on toimetanud ... (tel ..., e-post ...). Keskkonnaministeeriumi kontaktisik eelnõu ministeeriumitevahelisel kooskõlastamisel ja kinnitamisel on Piret Palm (tel 626 0730, e-post piret.palm@envir.ee).

Objektide seisundit on hinnanud 2005. aastal Taimo Aasma ja Roland Müür (Valgamaa kaitsealuste parkide piiritlemine), 2008. aastal T. Aasma (LKK Põlva-Valga-Võru regiooni kaitstavate objektide kaitsekorra uuendamine), Hille Lapp (eksperdiarvamused Puka kaasiku, Komsu puistu ja Hargla haigla puudegrupi kohta), 2010. aastal Aita Neemre (Valgamaa pargid ja puistud), 2010. aastal Sulev Nurme (töös: Tõrva Sõpruse pargi, Valga Säde pargi ja Koorküla põlispuude grupi kaitsestaatuse määramine) ning 2011. aastal Anneli Palo (eksperdiarvamus uuendamata kaitsekorraga Vargasaare puistu kaitseala kaitse alla jätmise põhjendatusest). Täpsem kirjeldus ja ekspertide nimed on esitatud tabelis 1.

2. Eelnõu sisu, kaitse alt välja arvamise põhjendus

Määruses käsitletud pargid ja puistud on kaitse alla võetud nii Eesti Vabariigi algusaastatel kui ka enne taasiseseisvumist asjaomase ametiasutuse otsuse või käskkirjaga. Tulenevalt Ülemnõukogu 23. veebruari 1990. a otsuse „Eesti NSV seaduse „Eesti looduse kaitse kohta” kehtestamine” punktist 4 laieneb alates 15. märtsist 1990. a looduse kaitse ja kasutamisega seotud suhetele, mis on tekkinud enne 15. märtsi 1990. a, Eesti NSV seadus „Eesti looduse kaitse kohta”. 9. juulil 1994. a jõustunud kaitstavate loodusobjektide seaduse § 30 lõige 6 sätestas, et kõik enne nimetatud seaduse jõustumist moodustatud kaitsealade ja kaitstavate looduse üksikobjektide kaitseks kehtestatud kaitse-eeskirjad ja kaitsekord jäävad kehtima kuni nimetatud seadusega sätestatud korras uue kaitse-eeskirja rakendamiseni niivõrd, kuivõrd need ei ole vastuolus kehtiva seadusega. Sisuliselt annab sama regulatsiooni ka kehtiva looduskaitseaduse § 91 lõige 1, mille kohaselt enne selle seaduse jõustumist kehtestatud kaitse-eeskirjad ja kaitsekord jäävad kehtima kuni nimetatud seaduse alusel uue korra

kehtestamiseni või kaitsekorra kehtetuks tunnistamiseni. Looduskaitseaduse § 13 lõikest 1 tulenevalt kohaldatakse loodusobjekti kaitse alla võtmise otsuse kehtetuks tunnistamisel sama seaduse §-des 8 ja 9 loodusobjekti kaitse alla võtmise kohta sätestatud. Looduskaitseaduse § 10 lõike 1 kohaselt võtab kaitseala, sh pargi, puistu või arboreetumi kaitse alla Vabariigi Valitsus ning lähtudes eeltoodust ja haldusmenetluse seaduse § 68 lõikest 2 tunnistab senise kaitse-eeskirja või kaitsekorra kehtetuks samuti Vabariigi Valitsus. Pargid ja puistud on kaitse alla võetud eri aegadel eri taseme otsustega, seega tunnistatakse kehtetuks kõik määruses nimetatud kaitse alt väljaarvatavate parkide ja puistute kaitse alla võtmist puudutavate otsuste vastavad osad.

Ajalooliste parkide kaitse alla võtmisel ja piiritlemisel on arvestatud põhimõtet kaitsta parki kui tervikut, st nii pargi elus (põlispuud, pargi puistu ja neist sõltuvad elustikurühmad, sh eriti kaitsealused liigid) kui ka eluta (pargi ajalooline struktuur, pargi piired jm kultuuriväärtused) väärtusi. Määruses käsitletavat pargid on rajatud pärast Põhjasõda ja seetõttu on põlispuude võimalik suurim vanus 200–250 aastat, mis on mitme lehtpuuliigi jaoks eluea piir. Eesti parkide suurem rekonstrueerimine vastavalt muutunud moesuundadele, sh laiendamine ja uusistutused, toimus 19. sajandi teisel poolel. Tolleaegne pargistruktuur, põlised puud ja pargi esteetiline olemus olid peamised kaitse alla võtmise põhjused 20. sajandi keskpaiku.

Loodusobjekti looduskaitseaduse § 7 lõike 1 kohaseks kaitse alla võtmise eelduseks on selle ohustatus, haruldus, tüüpilisus, teaduslik, ajaloolis-kultuuriline või esteetiline väärtus või rahvusvahelisest lepingust tulenev kohustus. Parkide peamised kaitsealuste parkide, arboreetumite ja puistute kaitse-eeskirja (edaspidi *parkide kaitse-eeskiri*) kohased kaitseväärtused on ajalooliselt kujunenud planeering, dendroloogiliselt, kultuurilooliselt, ökoloogiliselt, esteetiliselt ja puhkemajanduslikult väärtuslik puistu ning pargi- ja aiakunsti hinnalised kujunduselemendid.

Säilinud väärtuste (pargiruumi terviklikkus, struktuurilemendid, nagu avatud alad, pargi teestik ja veekogud) hetkeseisu kindlakstegemiseks ja kaitsevajaduse üle otsustamiseks kasutati määruse ettevalmistamisel Rahvusarhiivi avaliku kaardirakenduse ja Maa-ameti ajalooliste kaartide kaardirakenduse kaarte ning kultuurimälestiste riikliku registri (sh Muinsuskaitseameti digiteeritud arhivaalide) andmeid. Mitmel korral oli ainuke võimalus pargi varasemat struktuuri hinnata Venemaa üheverstase kaardi abil, sest muid avalikult kasutatavaid kaarte ei olnud võimalik leida. Määruses käsitletud 10 **parki** (säilinud pargiosad ja kaks endist aeda) on pargiarhitekt E. Brafmani määratluses väikepargid, mille pindala on kuni 5 ha, va Puka park, mille pindala on ca 8 ha. Tuginedes vanadele kaartidele, on need juba rajatud väikeste lihtsate mõisaparkidena, mis on olnud ilma suurejoonelistele ja rohkete elementideta. Alljärgnevas tabelis 1 nimetatud pargid on oma puistu vanuse ja haiguste (nt saaresurm), pikaajalise hooldamatuse ja tormide tõttu kaotanud nüüdseks suurema osa rajamisaegsetest ja kaitse alla võtmise põhjenduseks olnud väärtustest.

Määruses kajastatud **puistud** (kokku ca 166,82 ha) koosnevad kodumaistest puuliikidest ja on enamasti kaitse alla võetud maastikukujunduse seisukohast lähtuvalt kui „looduslikult pargiiselooga maastikku ilmestavad puistud”. Tuginedes parkide kaitse-eeskirjale on puistute peamised kaitseväärtused dendroloogilised (sh tähelepanuväärne vanus, liigiline koosseis), ökoloogilised (astmelaud rohelistes võrgustikus, elupaik) ja esteetilised (maastiku ilmestamine, puhkeväärtus). Looduslike puistute puhul ei hinnatud planeeringut ega pargiarhitektuurilisi elemente.

Käesolevaks ajaks ei ole määruses käsitletud ja tabelis 1 märgitud parkidel ja puistutel säilinud looduskaitseaduses ega kaitsealuste parkide, arboreetumite ja puistute kaitse-eeskirjas

nimetatud kriteeriumidele vastavat üleriigilist looduskaitsealset väärtust (va edaspidi vääriselupaikadena (45,89 ha) kaitstavatel aladel) ning nende edasine kaitse riiklikul tasandil looduskaitsealades kehtestatud korras ei ole vajalik ega otstarbekas. Vääriselupaikadid kaitstakse metsaseaduse alusel. Tabelis 1 on tuginedes ajalooliste kaartide analüüsile, ekspertide hinnangule ja 2016. aastal R. Reimani ja M Paju välitöödel tuvastatud säilinud väärtuste seisundile esitatud põhjendused, miks need pargid ja puistud riikliku kaitse alt välja arvatakse. Tabelis 1 on märkuste lahtris kirjas ka info, kas ja kuidas kajastatakse määruses käsitletud parke haldusreformieelsete omavalitsuse üldplaneeringus, sh kas ja milliseid ettepanekuid kaitsealuste loodusobjektide kohta on tehtud. See info aitas kaasa Keskkonnaameti seisukoha kujundamisele. Kui loodusobjekt kustutatakse keskkonnaregistrist, toob see kaasa muudatuse üldplaneeringus (kaovad piirangud).

Teadavaolevatel andmetel on ainult Koikküla pargi territooriumilt leitud looduskaitsealune putukaliik ja Malluste männikust kaitsealune taimeliik. Muudes parkides ja puistutes neid 2019. aasta septembri seisuga ei ole. Juhul kui pargis või puistus on ehitis- või arheoloogiamälestisi või on alal pärandkultuuriobjekte, siis on vastav märge lisatud märkuste lahtrisse ning lisatud on objekti registrikood.

Alljärgnevas tabelis 1 on kirjas ka Paluora puistud, mis on keskkonnaregistris nimetatud eraldi objektina, kuid on samas teise kaitseala koosseisus. Kattuvuste vältimiseks ja õigusselguse huvides arvatakse Paluora puistud kaitsealuste objektide hulgast välja ja kustutatakse registrist. Ehk tegemist on formaalse muudatusega, kus see ala jääb ka edaspidi kaitse alla Tüdre loodukaitseala koosseisus.

Pargi väärtuste kirjeldamisel on tuginetud Eesti Metsamajanduse ja Looduskaitse Teadusliku Uurimise Instituudi SKB tööle „Valga rajooni pargid”, Ü/K „Metsaprojekt” Eesti metsakorralduskeskuse (edaspidi *Metsakorralduskeskus*) 1985. aastal koostatud kogumikku „Valgamaa metsamajandi looduskaitse-objektid”, Maa-ameti pärandkultuuri ja planeeringute kaardirakendusele, Rahvusarhiivi avalikule kaartide infosüsteemile ja kultuurimälestiste riiklikule registrile (edaspidi *KmR*). Otsuse tegemisel on tuginetud ka Keskkonnaministeeriumi parkide töörühmas 1998. aastal valminud kaitsealuste parkide, puistute ja istandike nimistute korrastamise metoodilisele juhendile.

Tabel 1. Valga maakonna parkide ja puistute kaitse alt väljaarvamise põhjendused.
EO – eraomand, MO – munitsipaalomand, RO – riigiomand, JRO – jätkuvalt riigi omandis olev maa, KR – keskkonnaregister, KmR - kultuurimälestiste riiklik register, VEP - vääriselupaik

Nr	Park/ puistu	Asukoht	Märkused. Pindala on esitatud KR andmetel
1.	Hargla haigla puudegrupp KLO1200542 KR-s kaardiobjekt puudub.	Valga vald, Kalliküla küla	Hargla haigla (praegune hooldekodu) puudegrupp on kaitse alla võetud 1964. aastal kohaliku tähtsusega objektina. Puudegrupp asub Võru-Mõniste-Valga maantee ääres. Hooldekodu asub endises Taheva metsniku elamus, mis on ehitatud varasema Kalli postijaama kohale. Selle ümbruse praegune haljastus on tõenäoliselt aluse saanud metsniku eluhoone juures kasvanud väikesest metsatukast. Venemaa üheverstasel kaardil (1913) on alale märgitud metsnikule kuuluv väheste puudega,

			<p>kuid teedeta ala. Põhikaardil (2017) on park märgitud vaid sama puistuosa kohale.</p> <p>2017. aasta ülevaatusel puudusid maja ümbruses märkimisväärsed vanad puud. Kõrghaljastuse moodustavad pärismaised hajusalt maaüksuse servades kasvavad metsapuuliigid. Maaüksuse idaosas kasvav puistu moodustab hinnanguliselt 1/3 maaüksuse pindalast. Puistu esimeses rindes on peamiselt männid ja üksikud vanad kased, teises rindes valdavalt kuused. Puudegrupi juurde ei kuulu alleesid. Hooldekodu maaüksus asub kõrgemal alal. Puudegrupp, mis kasvab ümber hooldekodu hoonete ja muruga kaetud suure õueala, läheb maapinna langedes sujuvalt üle naaberkinnistutel kasvavaks metsaks. Hoonete ümbruses kasvavatel puudel puudub iseseisev ökoloogiline väärtus, kuid puud moodustavad raami hoonetekompleksile. Maaüksusel asuvad neli hoonet on kõik muinsuskaitse all ehitismälestisena (KmR reg nr 23265 (elamu), nr 23266 (abihoone), nr 23267 (tall-tõllakuur) ja nr 23271 (ait)).</p> <p>Haldusreformieelse Taheva valla viimases kehtinud üldplaneeringus on Hargla Hooldekodu maa, mille puudegruppi eraldi ei käsitleta.</p> <p>Kuna tegemist on hoonete ümbruses ühe maaüksuse piires kasvavate metsapuudega, mis ei tõuse ümbritsevast metsast millegagi esile ja mis ei ole rajatud struktureeritud pargina, puudub puistul kõrge looduskaitse väärtus ja üleriigiline tähtsus, ning puudegrupp arvatakse riikliku kaitse alt välja.</p> <p>Objekti pindala 2 ha ja see on tervikuna munitsipaalomandis.</p>
2.	Holdre männikud KLO1000472	Tõrva vald, Holdre ja Taagepera küla	<p>Männikud on kaitse alla võetud 1974. aastal kohaliku tähtsusega loodusliku üksikobjektina.</p> <p>Tegemist on lainja reljeefiga jänesekapsa-pohla kasvukohatüübi männi enamusega puistutega. Vanimad I rinde männid on üle 200 aastased. Kuigi männikuid on varasemalt korduvalt sanitaarraietega raiutud ja nähtavad on mitmed raiejäljed, on männikutel vanade mändide, lamapuidu ja erivanuselise puistu tõttu suur ökoloogiline väärtus. Väärtuslikud vanade mändidega alad paiknevad fragmenteeritult ja seetõttu on ekspert T. Aasma hinnangul säilinud</p>

			<p>väärtuslike osade kaitse kõige otstarbekam vääriselupaikadena. 2005. aasta seisuga oli alal VEP 112017, mille piire täpsustati (pindala 9,2 ha). 2017. aasta suvel määrati inventuuri tulemusel alale lisaks kaks VEP-i kokku 12,7 ha (VEP204275, 2,7 ha; VEP204277, 10 ha).</p> <p>Haldusreformieelse Helme valla üldplaneeringus käsitleti Holdre männikuid rohekoridori osana. Menetluse ettevalmistamise käigus küsis KeA 11. juunil 2018 haldusreformijärgse Tõrva valla vallavalitsuse eelnevat seisukohta Holdre männikute kohalikul tasemel kaitse alla võtmise kohta. Vallavalitsus oli seisukohal, et puistu kohalikul tasandil kaitse alla võtmist käsitletakse üldplaneeringu koostamise käigus arvestades kogukonna ettepanekute ja arvamusega.</p> <p>Kuna Holdre männikud on määratletud metsaseadusekohaste vääriselupaikadena, mis tagab neile piisava kaitse, siis arvatakse männikud üksikobjektina riikliku kaitse alt välja.</p> <p>Objekti pindala on 23,6 ha. See on riigi omandis. Kaitse alla jääb 21,9 ha.</p>
3.	Iigaste park KLO1200585	Valga vald, Iigaste küla	<p>Park on kaitse alla võetud 1958. aastal kohaliku tähtsusega objektina.</p> <p>Tuginedes ajaloolistele (mõisa)kaartidele (Venemaa üheverstane) on Iigaste mõisapark olnud väike lihtsa teedevõrguga park Väike-Emajõe kaldal, milles on olnud peavaatele jääv saar.</p> <p>2017. aasta ülevaatusel ajal oli kunagisest mõisapargist säilinud kaks väikest ja hõredat puudegruppi pindaladega ca 0,6 ja 0,2 ha, kus peamised puud on pärnad, vahtrad kased ja tammed. Pargiväljakut ääristavad grupiti istutatud lehised. Peahoone on hävinud, jõe ääres avanevast esiväljakust on kujunenud heinamaa. Väike-Emajõe sängi muutumise tõttu on saar hävinud. Hoonete vahel kasvavad grupiti vanad lehised, kuid need ei ole erakordsete mõõtudega. Osa pargist moodustab elamutevaheline haljastus, st koduõued, osaliselt on maa külaseltsi ümbruse haljasala ning osa pargist kujutab endast jõeni laskuvat heinamaad. Puistuna puudub pargil ökoloogiline väärtus.</p> <p>Haldusreformieelse Tõlliste valla üldplaneeringus kuulus park kohaliku tähtsusega miljööväärtuslike</p>

			<p>alade ja ligaste rohekordori hulka.</p> <p>Kuna juba 1980. aasta mõisate inventuuri aruande kohaselt (KmR; nr 2552; ERA.T-76.1.15463) oli park halvas seisus ja ainukesed märkimisväärsed puud olid lehised ning mõisa ansamblilisus ja pargi struktuur on hävinud ja pargis puuduvad erakordsete mõõtudega põlispuud, arvatakse park riikliku kaitse alt välja.</p> <p>Objekti pindala on 4,23 ha (EO 3,25 ha, MO 0,82 ha, RO 0,03 ha, JRO 0,13 ha).</p>
4.	<p>Kasemäe talu iluaed KLO1200435</p> <p>KR-s kaardiobjekt puudub</p>	<p>Valga vald Kaagjärve küla</p>	<p>Iluaed on kaitse alla võetud 1958. aastal kohaliku tähtsusega objektina.</p> <p>Kasemäe talu iluaia puhul on tegu vana pargilaadse haljastusega talumaja ümber. Ala on märgitud Venemaa üheverstasel kaardil tiheda ühetaolise puudega alana, mille poole suundub allee, mistõttu võib oletada, et tõenäoliselt on see olnud Kaagjärve-Mäemõisa mõisapargi eriosa. Iluaia algne struktuur ei ole enam maastikus jälgitav. Alal kasvab palju põlispuud (peamiselt oma eluea piiril olevad kased ja kuused ning üks lehis), kuid neil ei ole erakordseid mõõtmeid. Säilinud puudel puudub märkimisväärne ökoloogiline tähtsus.</p> <p>Kuna ei ole andmeid iluaia endise planeeringu kohta ja säilinud puud ei moodusta parki kui struktuurset tervikut, millel oleks oluline pargiarhitektuuriline väärtus üleriigilisel tasandil, siis arvatakse ala riikliku kaitse alt välja.</p> <p>Objekti pindala on põhikaardi alusel 0,5 ha, mis on tervikuna eraomanduses.</p>
5.	<p>Kaubi kaasik KLO1000486</p>	<p>Tõrva vald, Kaubi küla</p>	<p>Kaubi kaasik on kaitse alla võetud 1974. aastal kohaliku tähtsusega maastikku ilmestava puistuna.</p> <p>Ekspert T. Aasma hinnangul on puistu seisund hea, enamuspoolselt on arukask. Puistus leidub ca 30 m kõrguseid puid. Ala läbivad teerajad.</p> <p>Puistu on tavapärane põldudevaheline puistu, mis ilmestab küll maastikku, kuid millel puudub üleriigiline looduskaitseline tähtsus ja seetõttu arvatakse ala riikliku kaitse alt välja.</p> <p>Haldusreformieelse Põdrala valla üldplaneeringus märgiti, et kaasikul on peamiselt maastikku ilmestav funktsioon. Menetluse ettevalmistamise</p>

			<p>käigus küsis KeA 11. juunil 2018 haldusreformijärgse Tõrva valla vallavalitsuse eelnevat seisukohta Kaubi kaasiku kohalikul tasemel kaitse alla võtmise kohta. Vallavalitsus oli seisukohal, et puistu kohalikul tasandil kaitse alla võtmist käsitletakse üldplaneeringu koostamise käigus arvestades kogukonna ettepanekute ja arvamusega.</p> <p>Puistu jääb suuremas osas eramaale (1,89 ha) ja osaliselt ka riigimaale (0,1 ha).</p>
6.	Koikküla park KLO1200121	Valga vald, Koikküla küla	<p>Park on kaitse alla võetud 1958. aastal kohaliku tähtsusega objektina.</p> <p>Vanast jalutusteedega liigendatud, pikkade alleedega Koikküla pargist, mis on nähtav Venemaa üheverstasel kaardil, on säilinud pargiruum ümber mõisasüdame ja fragmentidena sissesõidualleed, mis ei ole looduskaitse all pargi osana. Mõisaaegne hoonestus on hävinud. Põlispuude osakaal pargis on väike. Parki on ehitatud lasteaed ja selle mänguväljakud ning park on kujunenud hooldatud asulahaljastuseks. Pargil puudub iseseisev ökoloogilise väärtus rohevõrgustiku astmelauana.</p> <p>Haldusreformieelse Taheva valla üldplaneeringus oli Koikküla park määratud haljasala ja parkmetsa maana, mistõttu küsis KeA menetluse ettevalmistamise käigus 9. märtsil 2017 haldusreformieelse Taheva valla vallavalitsuse eelnevat seisukohta Koikküla pargi kohalikul tasemel kaitse alla võtmise kohta. Vallavalitsus oli seisukohal, et pargi kaitse võiks jätkuda riiklikul tasandil.</p> <p>Kuna mõisa ajalooline kompositsioon ei ole säilinud ja park sai tugevasti kannatada 2016. aasta tormides, kui murdusid paljud vanemad puud, sh puu, milles oli fikseeritud eremiitpõrnika esinemine, ei ole alal enam üleriigilist tähtsust pargina ja seetõttu arvatakse park riikliku kaitse alt välja.</p> <p>Objekti pindala on 4,1 ha (EO 1,09 ha, MO 2,05 ha, RO 0,23 ha, JRO 0,75 ha).</p>
7.	Komsi puistu KLO1200426 KR-s kaardiobjekt puudub	Otepää vald, Komsi küla	<p>Puistu on kaitse alla võetud 1958. aastal kohaliku tähtsusega objektina (Komsi talu ümbruse puistuna).</p> <p>Komsi puistu moodustavad Vana-Komsi talu</p>

			<p>õuema ümber tiheda reana istutatud lehtpuud, peamiselt saared ja vahtrad ning üksikud pärnad ja kased. Õues kasvavad ka mõned vanad, keskpäraste mõõtmetega tammed.</p> <p>Menetluse ettevalmistamise käigus küsis KeA 11. juunil 2018 haldusreformijärgse Otepää valla vallavalitsuse eelnevat seisukohta Komsu puistu kohalikul tasemel kaitse alla võtmise kohta. Vallavalitsus oli seisukohal, et puistu kohalikul tasandil kaitse alla võtmist käsitletakse üldplaneeringu koostamise käigus.</p> <p>Metsakorralduskeskuse kogumikus märgitakse, et Komsu puistu on oma olemuselt vana taluhaljastus, millel puudub looduskaitseväärus. Eksoodid puuduvad. Taluõue puud on küll vanad, kuid väikeste mõõtmetega ja neil puudub ka erakordne esteetiline või dendroloogiline väärus, mistõttu puistul puudub riiklikul tasandil kaitseväärtus ja see arvatakse riikliku kaitse alt välja.</p> <p>Puistu paikneb täies ulatuses (0,5 ha) eramaal.</p>
8.	Laanemetsa park KLO1200124	Valga vald, Laanemetsa küla	<p>Park on kaitse alla võetud 1958. aastal kohaliku tähtsusega objektina.</p> <p>Venemaa üheverstasel kaardil on näha väike lihtne park. Metsakorralduskeskuse kogumikus märgitakse, et tegu on vabakujulise hõreda puistuga, milles esineb rühmiti istutatud puid. Praeguseks on pargist puude hooldamatuse ja tormide tõttu kujunenud struktuuritu puistu. Pargi väärtuslikeim osa on painutatud pärnade allee pargi lõunaküljel. Peahoone on säilinud tugevasti ümberehitatuna ja ajaloolised kõrvalhooned on varemeis, pargis puuduvad ka teed.</p> <p>Pargis kasvab kaks märkimisväärse ümbermõõduga puud, mis on kaitse all looduse üksikobjektina. Need on Laanemetsa tamm (KLO4000420), mis on väga heas seisus ja erakordselt laiuva võraga, ning Laanemetsa pärn (KLO4000419), mille latv on murdunud, kuid mis on rahuldavas seisus. Laanemetsa mõisaallee on pärandkultuuriobjekt (779:SIM:005).</p> <p>Haldusreformieelse Taheva valla üldplaneeringus on Laanemetsa pargi ümbrus miljööväärtuslik ala. Seetõttu küsis KeA menetluse ettevalmistamise käigus 9. märtsil 2017 haldusreformieelse Taheva valla vallavalitsuse eelnevat seisukohta Laanemetsa pargi kohalikul</p>

			<p>tasemel kaitse alla võtmise kohta. Vallavalitsus oli seisukohal, et pargi kaitse võiks jätkuda riiklikul tasandil.</p> <p>Pargiruum ja painutatud pärnade rida on küll säilinud, kuid puistu sai 2016. aasta juulitormis tugevalt kannatada ja sel puudub pargiarhitektuuriline väärtus üleriigilises ulatuses ning seetõttu arvatakse Laanemetsa park riikliku kaitse alt välja.</p> <p>Objekti pindala on 3,4 ha (EO 0,74 ha, JRO 2,67 ha).</p>
9.	Malluste männikud KLO1000528	Valga vald, Koiva küla	<p>Männikud on kaitse alla võetud 1974. aastal kohaliku tähtsusega puistutena.</p> <p>Ekspert T. Aasma hinnangul oli 2008. aastal tegu aktiivselt majandatud metsapiirkonnaga. Seetõttu oli puistute vanus väga erinev. Eksperti ettepanekul soovitati paremini säilinud osa kaitset korraldada vääriselupaiga kaudu. Männikusse jääb riigiomandis olev vääriselupaik (VEPL00264; 1,5 ha), mille eesmärk on säilitada vana segametsa.</p> <p>Alalt on leitud III kaitsekategooria taimeliiki tumepunane neiuvaip (<i>Epipactis atrorubens</i>; KLO9337900), mille kaitse tagatakse isendikaitse kaudu.</p> <p>Haldusreformieelse Taheva valla üldplaneeringu kohaselt kuulusid Malluste männikud Koiva ja Mustjõe ümbruse riikliku tähtsusega väärtusliku maastiku ning roheline võrgustiku tugiala hulka.</p> <p>Menetluse ettevalmistamise käigus küsis KeA 9. märtsil 2017 haldusreformieelse Taheva valla vallavalitsuse eelnevat seisukohta männikute kohalikul tasemel kaitse alla võtmise kohta. Vallavalitsus oli seisukohal, et männikute kaitse võiks jätkuda riiklikul tasandil.</p> <p>Malluste männikud said tugevasti kannatada 2016. aasta juulitormis ja tormimurd on koristatud. VEP on säilinud ja selle kaitse on tagatud. Kuna männikute kaitse alla võtmise põhjus (vanad puud suurel alal) on hävinud ja säilinud üksikutel puistuosadel puudub looduskaitse väärtus, arvatakse männikud riikliku kaitse alt välja.</p> <p>Objekti pindala on 82,9 ha (EO 11,4 ha,</p>

			RO 71,5 ha, JRO 0,01 ha), millest jääb kaitse alla 1,5 ha.
10.	Oore männikud KLO1000555	Valga vald, Laanemetsa küla	<p>Männikud on kaitse alla võetud 1976. aastal kohaliku tähtsusega puistuna.</p> <p>Oore männikute puhul on ekspert T. Aasma hinnangul tegu umbes 170 aasta vanuse männienamusega metsaga tunduvalt noorema puistu sees. Männikute edasiseks kaitseks soovitas ekspert kas looduskaitseala moodustamist või kaitset vääriselupaigana.</p> <p>Oore männikud on tavapärased majandusmetsad, mille sees asuvad mõned vääriselupaiga kriteeriumitele vastavad puistud. Väärtuslikud alad paiknevad fragmenteeritult ja vaid piiratud osas, mistõttu väärtuslike osade kaitse on tagatud vääriselupaigana (RMK kv KR070 er 3). 2018. aastal korraldati määruse ettevalmistamise käigus alal uus inventuur, mille tagajärjel muudeti olemasolevate vääriselupaikade piire ning moodustati uus vääriselupaik (VEP204276), mille eesmärgiks on palumänniku ja männi segametsa kaitse.</p> <p>Menetluse ettevalmistamise käigus küsis KeA 9. märtsil 2017 haldusreformieelse Taheva valla vallavalitsuse eelnevat seisukohta männikute kohalikul tasemel kaitse alla võtmise kohta. Vallavalitsus oli seisukohal, et männikute kaitse võiks jätkuda riiklikul tasandil. Kuna männikud on määratletud metsaseadusekohase vääriselupaigana, mis tagab neile piisava kaitse, ja muus osas pole riiklik kaitse vajalik, arvatakse see ala riikliku kaitse alt välja.</p> <p>Objekti pindala on 3,1 ha, mis kõik asub riigimaal, kaitse alla jääb 1,8 ha.</p>
11.	Paluora puistud KLO1200070	Tõrva vald, Pilpa küla	<p>Männikud on kaitse alla võetud 1976. aastal kohaliku tähtsusega puistuna.</p> <p>Paluora puistud võeti kaitse alla kui maastikku ilmestavad männimetsaga kaetud kuplid. Need asuvad praegu täies ulatuses Tüdre looduskaitseala (keskkonnaregistri kood KLO1000193) Paluora (hooldatavas) sihtkaitsevööndis, mille kaitse-eesmärk on kaitsealuste liikide elupaikade ja metsakoosluste säilitamine. Sihtkaitsevööndi režiim tagab puistu väärtuste säilimise, mistõttu on otstarbekas käsitleda Paluora puistuid edaspidi üksnes Tüdre</p>

			<p>LKA osana. Kahe eritüübilise kaitstava ala kattuvuse vältimiseks on otstarbekas kustutada Paluora puistud keskkonnaregistrist eraldi kaitsealuse objektina. Kuigi Paluora puistud arvatakse kaitse alt eraldi objektina välja, maamaksu suurus ei muutu, sest ala jääb kaitse alla Tüandre LKA koosseisus.</p> <p>Kogu ala (10,6 ha) on riigi omandis.</p>
12.	Puka park; (Puka põlispuude grupp) KLO1200427	Otepää vald, Puka alevik	<p>Puka park koos alleedega on kaitse alla võetud 1958. aastal kohaliku tähtsusega objektina.</p> <p>Algne regulaarne (mõisa)park on rajatud 18. sajandi lõpus, seda on 19. sajandil täiendatud lehise- ja pärnagruppidega, mis on osaliselt säilinud. Puistus leidub vigastatud puid ning allees on mitu tühimikku ja vigastatud puid. Peahoone varemete ees väljakul on säilinud pärnade ja vahtrate grupp. Pargiteestik ei ole looduses märgatav, (paisutatud) tiik ja ehisaed ei ole säilinud. Parki on tekkinud lehise looduslik uuendus.</p> <p>Park ja allee on muinsuskaitse all (reg nr 23194).</p> <p>Kuna pargi struktuur ja mõisaansambel kui tervik on hävinud, arvatakse park riikliku kaitse alt välja.</p> <p>Objekti pindala on 7,9 ha (EO 3,3 ha, MO 3,7 ha, JRO 0,9 ha).</p>
13.	Restu park KLO1200172	Otepää vald, Restu küla	<p>Restu park on kaitse alla võetud 1958. aastal kohaliku tähtsusega pargina.</p> <p>Venemaa üheverstasel kaardil on näha väike väheste teedega pargiala ümber peahoone. Pärast kooli sulgemist 20. sajandi lõpus jäi park hooletusse ja on võsastunud. Kuigi pargis on säilinud alleefragment ja üksikud põlispuud, puudub pargil tervikuna üleriigiline looduskaitse väärtus. Peahoone on säilinud osaliselt. Pargi äärealal on II maailmasõja mälestussammas ja kõrvalhoone varemed.</p> <p>Haldusreformieelse Sangaste valla üldplaneeringus on Restu mõis koos mõisapargiga määratud miljöväärtusega alaks. Menetluse ettevalmistamise käigus küsis KeA 11. juunil 2018 haldusreformijärgse Otepää valla vallavalitsuse eelnevat seisukohta Restu pargi kohalikul tasemel kaitse alla võtmise kohta. Vallavalitsus on</p>

			<p>seisukohal, et pargi kohalikul tasandil kaitse alla võtmist käsitletakse üldplaneeringu koostamise käigus.</p> <p>Kuna ala ei moodusta terviklikku ja piirkonnas silmapaistvat esteetilist pargiansamblit ning alal puuduvad erakordsete mõõtmetega üksikpuud, arvatakse park riikliku kaitse alt välja.</p> <p>Objekti pindala on 3 ha (EO 2,8 ha, JRO 0,14 ha)</p>
14.	Riidaja männikud KLO1000027	Tõrva vald, Liva küla	<p>Männikud on kaitse alla võetud 1976. aastal kohaliku tähtsusega puistuna.</p> <p>Riidaja männikute puhul on ekspert T. Aasma hinnangul tegu männienamusega keskmiselt saja aasta vanuste kultuurpuistutega, kus on tehtud sanitaarraieid. Männikute edasiseks kaitseks soovitas ekspert kaitset metsaseadusekohase vääriselupaigana.</p> <p>Haldusreformieelse Põdrala valla üldplaneeringus märgiti, et Riidaja männikutel on maastikuline ja genofondikaitseline eesmärk. Need on määratud osana kohaliku tähtsusega väärtuslikust maastikust. Menetluse ettevalmistamise käigus küsis KeA 11. juunil 2018 haldusreformijärgse Tõrva valla vallavalitsuse eelnevat seisukohta Riidaja männikute kohalikul tasemel kaitse alla võtmise kohta. Vallavalitsus oli seisukohal, et puistu kohalikul tasandil kaitse alla võtmist käsitletakse üldplaneeringu koostamise käigus arvestades kogukonna ettepanekute ja arvamusega.</p> <p>2018. aastal korraldati määruse ettevalmistamise käigus alal uus inventuur, mille käigus hindas KeA metsahoiu spetsialist alade vastavust vääriselupaiga tunnustele. Vääriselupaiga tunnustele vastavad järgnevad eraldised: AA033 er 7 ja 13; AA032 er 8, 9, 18 ja 19; AA030 er 14. (kokku 12,21 ha), mille eesmärgiks on palumänniku kaitse. VEP on registreerimisel registrisse.</p> <p>Kuna Riidaja männikud on määratletud metsaseadusekohaste vääriselupaikadena, mis tagab neile piisava kaitse, ja muus osas pole riiklik kaitse vajalik, arvatakse see ala riikliku kaitse alt välja.</p>

			Objekti pindala on 25,5 ha (EO 3,6 ha, RO 21,9 ha, JRO 0,01 ha), millest kaitse alla jääb 12,21 ha
15.	Sõpruse park KLO1200132	Tõrva vald, Tõrva vallasisene linn	<p>Sõpruse park on kaitse alla võetud 1964. aastal kohaliku tähtsusega pargina.</p> <p>Sõpruse park on regulaarsete pargielementidega ülelinnalise tähtsusega kesklinnapark, kus on säilinud algsed pärna- ja hõberemmelgaallee fragmendid. Pargi puistu on erivanuseline, enamiku puude vanus jääb vahemikku 40–80 aastat. Maastikuarhitekt-ekspert S. Nurme hinnangul on park oluline linnahaljastuslik üksus, millel on ökoloogiline ja puhkemajanduslik väärtus, kuid ei ole erilist dendroloogilist ega pargiarhitektuurilist väärtust. 2018. aasta ülevaatusel ajal oli park heakorrastatud rohkete lillepeenardega tüüpiline asulapark, millel on kohalik tähtsus linna mikrokliima kujundamisel.</p> <p>Tõrva linna üldplaneeringus on Sõpruse parki käsitletud linna suurima puhkeala osana. Üldplaneeringu punktis 3.5 tehakse ettepanek arvata Sõpruse park looduskaitsealuste parkide nimekirjast välja, sest selleks pole vajadust, park säilitatakse puhkealana. Menetluse ettevalmistamise käigus küsis KeA 11. juunil 2018 haldusreformijärgse Tõrva valla vallavalitsuse eelnevat seisukohta Tõrva Sõpruse pargi kohalikul tasemel kaitse alla võtmise kohta. Vallavalitsus oli seisukohal, et pargi kohalikul tasandil kaitse alla võtmist käsitletakse üldplaneeringu koostamise käigus arvestades kogukonna ettepanekute ja arvamusega.</p> <p>Kuna tegemist on tavapärase linnahaljastalaga, millel puudub üleriigiline tähtsus, arvatakse park riikliku kaitse alt välja.</p> <p>Objekti pindala on 1,6 ha (EO 0,08 ha, MO 1,47 ha).</p>
16.	Säde park KLO1200137	Valga vald, Valga vallasisene linn	<p>Säde park on kaitse alla võetud 1958. aastal kohaliku tähtsusega pargina.</p> <p>Säde park on algselt olnud Aia tn krundil oleva villa aed, mis kujunes pärast Vabadussõda avalikult kasutatavaks alaks. Park on keskmise liigirikkusega, dendroloogilised haruldused ja silmapaistvate mõõtmetega puud puuduvad. Maastikuarhitekt-ekspert S. Nurme hinnangul on park oluline linnahaljastuslik üksus (ökoloogiline</p>

			<p>ja puhkemajanduslik väärtus), kuid sellel ei ole erilist dendroloogilist ega pargiarhitektuurilist väärtust.</p> <p>Valga linna üldplaneeringus on Säde park määratud Valga linna ajaloolise linnatuumiku muinsuskaitseala ja selle kaitsevööndina ning sellest piisab ala kaitse tagamiseks.</p> <p>Kuna tegemist on tavapärase linnahaljasalaga, millel puudub üleriigiline tähtsus, arvatakse park riikliku kaitse alt välja.</p> <p>Objekti pindala on 1,1 ha, mis kõik on munitsipaalomandis.</p>
17.	Tambre parkmets KLO1200430	Valga vald, Valga vallasisene linn	<p>Tambre parkmets on kaitse alla võetud 1976. aastal kohaliku tähtsusega puistuna.</p> <p>Keskkonnaregistris ei ole Tambre parkmetsa piir täpselt määratud. Praegu on objekti linnapoolne osa korrastatud parkmets, kuid suurema osa raudtee, Tambre tee ja Tambre järve vahelisest alast moodustavad liigirikka alustaimestikuga 60–130-aastased puistud.</p> <p>Valga linna haldusreformieelses üldplaneeringus käsitleti ala kui keskkonnakaitse seisukohalt olulist objekti ning Valga maakonna väärtuslikku maastikku. Valga maakonna teemaplaneeringus „Asustust ja maakasutust suunavad keskkonnatingimused” määrati Valga linnale roheline vöönd linna keskpunktist ca 10 km raadiusega ala väljaspool linna piiri Eesti Vabariigi territooriumil, sh Tambre parkmets, mis on Valga linna olulisim puhke- ja virgestusala.</p> <p>Kuna Tambre parkmets on kohalikul tasandil oluline puhkemets ning seal puuduvad üleriigiliselt olulised looduskaitsealised väärtused, siis arvatakse parkmets riikliku kaitse alt välja.</p> <p>Objekti pindala on umbes 8 ha ja see on munitsipaalomandis.</p>
18.	Vaitka männik KLO1000122	Valga vald, Koiva küla	<p>Vaitka männik on kaitse alla võetud 1976. aastal kohaliku tähtsusega maastikku ilmestava puistuna.</p> <p>Tegemist on umbes 150-aastase männikuga, kus on märgatavad vanad raiejäljed. Alal leidub vanametsailmelist metsa, mis piirneb keskealiste puistute ja värskete raielankidega ning seda läbivad metsa väljaveoteed. Ekspert T. Aasma</p>

			<p>hinnangul puudub puistul tervikuna üleriigiline looduskaitseväärtus, kuid väärtuslikemate osade kaitseks tuleks ala kaitsta vääriselupaigana. EELIS-e andmetel on alast osa määratud vääriselupaiga tunnustega alaks (RMK kv TH025 er 13 ja 16; VEPL00953), millele korraldati 2018. aastal kordusinventuur. Inventuuri tulemusel korrigeeriti vääriselupaiga piir.</p> <p>Haldusreformieelse Taheva valla üldplaneeringus on Vaitka männikut nimetatud maastikukaitsealana.</p> <p>Tegemist on tavapärase majandusmetsaga, mille väärtuslikemale osadele tagatakse kaitse vääriselupaigana, muus osas arvatakse riikliku kaitse alt välja.</p> <p>Objekti pindala on 3,2 ha, mis kõik asub riigimaal, millest jääb kaitse alla 3,08 ha.</p>
19.	<p>Valga veterinaarravila park KLO1200545</p> <p>KR-s kaardiobjekt puudub.</p>	<p>Valga vald, Valga vallasisene linn</p>	<p>Park on kaitse alla võetud 1958. aastal Ränimõisa pargina, mis oli kohaliku tähtsusega objekt. Alates 1959. aastast kannab nime Valga veterinaarravila park.</p> <p>Räni mõis on olnud väike tähtsusetu mõis, millest kaasajaks on säilinud kohanimi (Räni tänav) ja haljasala poolitav tammede rivi. Venemaa üheverstasel kaardil on pargi kohal väike teedeta puistu.</p> <p>Tegu on tavalise isetekkelise (va tammede rivi) linnahaljastusega, millel ei ole dendrooloogilist ega pargiarhitektuurilist väärtust. Valga linna endises üldplaneeringus ala ei käsitleta. Puistul on mõningane tähtsus linnasisese rohevõrgustiku astmelauana, kuid puudub eriline esteetiline väärtus.</p> <p>Kuna tegemist on struktureerimata linnahaljasalaga, millel puudub üleriigiline väärtus pargina, arvatakse ala riikliku kaitse alt välja.</p> <p>Objekti pindala on 2 ha, mis on munitsipaalomandis.</p>
20.	<p>Vargasaare puistud KLO1200092</p>	<p>Valga vald, Korijärve küla</p>	<p>Vargasaare puistud on kaitse alla võetud 1976. aastal kohaliku tähtsusega puistutena.</p> <p>Tegemist on rabaga, kus vanimad männid on ca 140 aasta vanused. Viimatiseid raiejäljed on umbes kolmekümne aasta tagused. Ekspert A. Palo leidis</p>

		<p>2011. aastal välitööde käigus kaks vääriselupaiga tunnusliiki (kännukatiku (<i>Nowellia curvifolia</i>) ja roomava soomiku (<i>Lepidozia reptans</i>)) ning kaks III kaitsekategooria liiki (roomav öövilge (<i>Goodyera repens</i>) ja karukold (<i>Lycopodium clavatum</i>)), millele ei laiene kasvukoha range kaitse. RMK on teinud ettepaneku korraldada Vargasaare puistu väärtuslikuma osa kaitset metsaseadusekohase vääriselupaigana (kiri registreeritud KeA dokumendihaldussüsteemis 22.08.2016 nr 13-1/16/70). Muus osas arvatakse ala riikliku kaitse alt välja.</p> <p>Ala on tervikuna riigimaal (5,4 ha).</p>
--	--	--

Määrusega arvatakse kaitse alt välja 19 Valga maakonnas asuvat parki (27,75 ha) ja puistut (156,22 ha) pindalaga kokku 183,67 ha, ning üks puistu (10,6 ha) jääb kaitse alla teise kaitseala koosseisus. Välja arvatakse 29,17 ha eraomanduses olevat maad, 17,44 ha munitsipaalomanduses olevat maad, 132,76 ha riigiomanduses olevat maad ja jätkuvalt riigi omandis olevat maad 4,61 ha. 45,89 ha väljaarvatavast maast jääb kaitse alla metsaseaduse tähenduses.

3. Menetluse kirjeldus /täiendatakse pärast avalikku väljapanekut/

Valgamaa kaitsealuste parkide ja puistute kaitse alla võtmise otsuste kehtetuks tunnistamine algatati keskkonnaministri 23. mai 2001. a käskkirjaga nr 720. Eelnõu esmakordne avalikustamine toimus 06.06.–09.07.2011. aastal. Eelnõu menetlemise käigus avaldati looduskaitseseaduse § 9 kohane teade väljaandes Ametlikud Teadaanded (31.05.2011), üleriigilises ajalehes Eesti Päevaleht (04.06.2011) ja kohalikus ajalehes Valgamaalane (04.06.2011). Avalik väljapanek toimus Keskkonnaameti Põlva-Valga-Võru regiooni Valga, Otepää ja Ähijärve kontoris ning asukohajärgsetes kohalikes omavalitsustes. Tagastatud kirjade kohta avaldati teade Ametlikes Teadaannetes (13.07.2011) ja üleriigilises ajalehes Eesti Päevaleht (14.07.2011).

Looduskaitseseaduse § 9 kohaselt saadeti objektide kaitse alla võtmise otsuste kehtetuks tunnistamise menetluse käigus asjasse puutuvatele kinnisasja omanikele teade tähtkirjaga. Kiri sisaldas muu hulgas teadet, et kui pretensioone ega ettepanekuid ei esitata, loetakse, et kinnisasja omanik on määruse eelnõu kooskõlastanud ning avalikku arutelu ei korraldata, kui avaliku väljapaneku jooksul vastavat ettepanekut ei tehta. Kirjad saadeti 60 maaomanikule, Riigimetsa Majandamise Keskusele, Lõuna Regionaalsele Maanteeametile, Helme, Puka, Põdrala, Tõlliste, Taheva, Karula, Sangaste ja Palupera Vallavalitsusele, Tõrva ja Valga Linnavalitsusele ning Valga Maavalitsusele. Avaliku väljapaneku jooksul eelnõu ei kommenteeritud ja ettepanekuid ei esitatud. Samuti ei tehtud ettepanekut avalikuks aruteluks.

Looduskaitseseaduse § 91 lõige 18 sätestab, et seaduse § 9 lõike 1 alusel algatatud pooleli olevates kaitse alla võtmise menetlustes, mille avalik väljapanek on toimunud rohkem kui kaks aastat enne 2013. aasta 1. maid, või kui menetluse ajal on asjaolud muutunud, korraldatakse uus avalik väljapanek. Kuna esmakordsest avalikust väljapanekust on möödunud rohkem kui kaks aastat ja menetluse kord on muutunud, korraldati uus avalik väljapanek. Eelnõukohase määruse uus avalik väljapanek toimus 14.10.–31.10.2019 Keskkonnaameti Tartu ja Valga kontoris ning Otepää, Tõrva ja Valga Vallavalitsuses.

Võrreldes esimese avaliku väljapanekuga on määruses tehtud järgmises muudatused. Määrusest on välja jäetud:

- 1) Laatre park. Säilinud on 1898. aasta mõisaplaanil oleva pargi tuumikala põlise lühterja võraga lehisega, mis on kaardil kujutatud. Pargipiir muudetakse vastavalt olukorrale looduses ja piir täpsustatakse kaardil;
- 2) Patküla park. Park on hääbunud, kuid pargi peaväljakul kasvab säilitamisväärne tamm, mis on kavas kaitse alla võtta looduse üksikobjektina;
- 3) Puka kaasik. Kaasik on hääbunud, kuid kaasiku serval kasvab säilitamisväärne tamm, mis on kavas kaitse alla võtta looduse üksikobjektin.

Teade avaliku väljapaneku kohta ilmus väljaandes Ametlikud Teadaanded (... .. 2019), üleriigilise levikuga ajalehes Postimees (... .. 2019), maakondliku levikuga ajalehes Lõuna-Eesti Postimees (... .. 2019), samuti eelnimetatud kohalike omavalitsuste kodulehel. Keskkonnaamet tegi ettepaneku arutada asja ilma avaliku aruteluta.

Looduskaitseseaduse § 9 kohase kaitse alt välja arvamise menetluse käigus saadeti ... kinnisasja omanikule avaliku väljapaneku kohta väljastusteatega teade, millele oli lisatud määruse eelnõu ja mäрге, et seletuskirjaga on võimalik tutvuda keskkonnaameti kodulehel või kohaliku omavalitsuse kodulehel ning info, et soovi korral saadetakse seletuskiri kodaniku

poolt soovitud aadressile.

Määruse eelnõu ja seletuskiri saadeti e-kirjaga Otepää, Tõrva ja Valga Vallavalitsusele, Maanteeametile, Muinsuskaitseametile ja Riigimetsa Majandamise Keskusele. Määruse eelnõu kooskõlastasid kõik asjasse puutuvad isikud ja asutused vaikimisi. Ühtegi ettepanekut ei laekunud/ Laekus ... ettepanekut. /täiendatakse pärast avalikustamist/

Maaomanikelt ja kohalikelt omavalitsustelt laekunud märkused ja ettepanekud ning nende arvesse võtmine või arvesse võtmata jätmine on esitatud tabelis 2. Keskkonnaamet on vastanud ettepanekute tegijatele kirjalikult.

Tabel 2. Maaomanikelt laekunud seisukohad vastuseks Keskkonnaameti poolt avalikustamise ja väljapaneku perioodil väljasaadetud kirjadele

Arvamuse esitaja nimi ja seos eelnõuga	Arvamuse kokkuvõte	Menetleja otsus

4. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Euroopa Liidu õigus ei reguleeri otseselt määruse eelnõus käsitletud küsimusi.

5. Määruse mõju ja rakendamiseks vajalikud kulutused

Praegu kehtib maamaksu soodustus ka nende parkide ja puistute kohta, mille väärtus on hääbunud juba aastaid tagasi. Maamaksuseaduse (edaspidi *MaaMS*) § 4 lõike 2 kohaselt makstakse looduskaitseaduse §-s 31 sätestatud piiranguvööndi maalt maamaksu vastavalt 50% maamaksumäärast. Eelnõukohase määrusega korrigeeritakse kohalike omavalitsuste eelarvesse laekuva ja riigi eelarvest kompenseerimist vajava maamaksu suurust. Kuna määrusega arvatakse nimetatud objektid kaitse alt välja, siis määruse jõustumisele järgneva aasta 1. jaanuarist alates hakkavad nende kinnistute omanikud maamaksu maksma vastavalt üldisele korrale. Maamaksu ei maksta *MaaMS* § 4 lõike 1 punktide 6 ja 10 kohaselt omavalitsusüksuse haldusalal asuvalt munitsipaalmaalt ja üldkasutatava maa sihtotstarbega maalt. Kaitse arvatakse alt välja 17 objekti pindalaliselt 172,67 ha, mille maaomand jaguneb vastavalt eraomandis (25,13 ha), munitsipaalomandis (17,4 ha), riigiomandis (129,06 ha) ja jätkuvalt riigiomandis oleva maa (1,04 ha) vahel.

/Täiendatakse pärast avalikustamist/

Määruse jõustumisel puudub mõju loodus- ja elukeskkonnale, kaitstavate liikide ja elupaikade seisund ei muutu, sest nimetatud aladel, ei ole registreeritud ranget kaitset vajavaid kaitsealuseid liike ega loodusdirektiivi kriteeriumitele vastavaid elupaigatüüpe. Samuti puudub mõju sotsiaalvaldkonnale, riiklikule julgeolekule, majandusele, regionaalarengule ning riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele. Määruse jõustumine ei puuduta rahvusvaheliste kohustuste täitmist ega too kaasa uute organisatsioonide moodustamist.

Määruse eelnõul on puutumus haldusreformieelsete omavalitsuste üldplaneeringuga, mis seoses haldusreformiga on ülevaatamisel. Määruse jõustumisel tuleb uue üldplaneeringu

koostamise korraldajal kanda muudatused (st kustutada määruses nimetatud loodusobjektid planeeringukaardilt) planeeringusse. Muid põhimõttelisi muudatusi planeeringutele ei kaasne.

Vastavalt looduskaitseadusele on parkide ja puistute territoorium piiranguvöönd, kus kehtivad piirangud maaomanikule ning mitmed tegevused on lubatud vaid kaitseala valitseja igakordsel nõusolekul. Kui hävinud või looduskaitsele väärtuse kaotanud loodusobjektid on keskkonnaregistrist kustutatud, väheneb Keskkonnaameti halduskoormus. Parkides kehtib piiranguvööndi režiim. Parkides on uute ehitiste püstitamine tulenevalt kaitse-eesmärgist enamasti keelatud. Kehtiv kaitsekord loetakse ala kinnisasja sihtotstarbelist kasutamist oluliselt piiravaks juhul, kui kaitsekord keelab uute ehitiste püstitamise. Seetõttu on riigil kohustus need alad välja osta. Kuna pargid arvatakse kaitse alt välja, siis maa riigile omandamise kohustus kaob.

Kaitse alt väljaarvatavate parkide ja puistute territooriumil ei ole EELIS-e andmetel toetuskõlblikke metsamaid ega poollooduslikke kooslusi.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub kümnendal päeval pärast Riigi Teatajas avaldamist.

7. Määruse vaidlustamine

Määruse üldkorraldusele ehk haldusakti tunnustele vastavat osa on võimalik vaidlustada, esitades halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras kaebuse halduskohtusse. Määruses on üldkorralduse regulatsioon suunatud asja (kinnistu) avalik-õigusliku seisundi muutmisele, hõlmates eelkõige asja kasutamist ja käsutamist reguleerivaid sätteid. Seega vastavad määruses üldkorralduse tunnustele sätted, millest tulenevad kinnisasja omanikule või valdajale õigused ja kohustused on konkreetse kinnisasjaga tihedalt seotud ning puudutavad kinnisasja kasutamist või käsutamist. Halduskohtumenetluse seadustiku § 46 lõike 1 kohaselt võib tühistamiskaebuse esitada 30 päeva jooksul kaebajale haldusakti teatavaks tegemisest arvates ja sama paragrahvi lõike 5 kohaselt kaebuse haldusakti õigusvastasuse kindlakstegemiseks kolme aasta jooksul haldusakti andmisest arvates.

8. Eelnõu kooskõlastamine

Eelnõu kooskõlastatakse teiste ministeeriumidega eelnõude infosüsteemi EIS kaudu.